

Pomoc i porady

Język migowy

Osoby niesłyszące ciągle napotykają ogromne bariery w realizacji swoich planów dotyczących wyższych studiów. Nadal jak pisze prof. Szczepankowski (Niesłyszący – głusi – głuchoniemi, 1999, s. 243) studia podejmują tylko najzdolniejsi, bowiem mimo zrównania wymagań programowych w szkołach średnich dla niesłyszących ze szkołami masowymi realizować program w tym samym czasie, co młodzież słysząca, mogą tylko najlepsi. Ta praktyczna niedrożność w kształceniu niesłyszących a wymaganiami stawianymi później przez wyższe uczelnie stanowi poważną barierę w podejmowaniu przez tą młodzież studiów. Oznacza to dla tych, którzy się zdecydują studiować, pokonywanie znacznie większych trudności i problemów niż te, które stoją przed studentami słyszącymi, a nawet słabosłyszącymi.

Często barierę może stanowić język migowy, nawet wówczas, gdy można zapewnić studentowi pomoc tłumacza języka migowego. Brak znaków migowych związanych z określoną dziedziną nauki może stać się przyczyną trudności w bezpośrednim tłumaczeniu specjalistycznych tekstów. Życie stwarza obecnie potrzebę rozbudowania języka migowego o nowe pojęcia, niezbędne w kształceniu na poziomie wyższym. Pierwsze kroki zostały w tym temacie podjęte na Akademii Podlaskiej, gdzie została przygotowana praca rozszerzająca słownik migowy pojęć matematycznych.

Również nasi południowi sąsiedzi – Czesi – widząc ogromną potrzebę i problem podjęli próby tworzenia słownika języka migowego z różnych dziedzin nauki. Potrzeba ta wyniknęła również z coraz bardziej wzrastającej liczby studentów niesłyszących na czeskich uczelniach oraz wychodzeniu naprzeciw ich potrzebom.

Podjęte działania są wynikiem współpracy pomiędzy trzema państwami: Austrią, Niemcami i Czechami. Przedstawiciele z poszczególnych uniwersytetów stanowili

zespół składający się: ze specjalistów z poszczególnych dziedzin, studentów, informatyków, nauczycieli oraz 18 osób niesłyszących.

Prace nad nowymi znakami języka migowego objęły następujące dziedziny nauki:

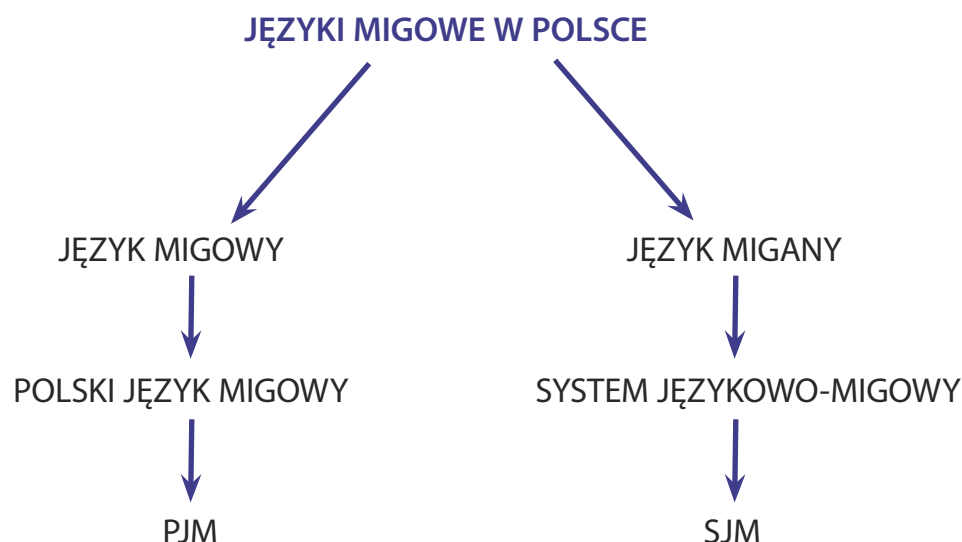
- prawo,
- finanse
- księgowość
- informatyka teoretyczna i stosowana
- marketing

Tworzenie słownika przez zespół rozpoczyna się od stworzenia hasła. Jest ono wyodrębniane z fachowego tekstu i poddawane analizie. Kompetentni członkowie zespołu wyszukują te pojęcia, które nie mają swojego odpowiednika w znakach języka migowego. Kolejnym krokiem jest tworzenie z wyodrębnionych haseł słownika. Na tym etapie decydujący głos mają niesłyszący konsultanci. Oni opracowują listę haseł i do nich znaki. Znaki są dokładnie wyjaśniane, objaśniane i interpretowane. Po opracowaniu znaku zostaje on zapisany. Następuje jego transkrypcja do języka pisanego i umieszcza się go w słowniku internetowym:

www.fi.muni.cz/~xsklenak/appn/slovník.cgi,
www.teiresias.muni.cz/terminologie

Po opracowaniu znaku następuje sprawdzenie go wśród studentów na ile jest jasny zrozumiały i oddający znaczenie poszczególnych pojęć. Odbывают się specjalne wykłady, dyskusje, na których niesłyszący studenci „próbują” stosowanie nowych znaków języka migowego.

Tego typu działania również w Polsce są niezbędne i bardzo potrzebne być może w niedługiej przyszłości będziemy dysponować zunifikowanym słownictwem specjalistycznym w różnych dziedzinach wiedzy. Dzięki temu osoby niesłyszące będą miały większy dostęp do nauki na poziomie wyższym.

Polski Język Migowy to język wizualno-przestrzenny, którym posługuje się społeczność osób Głuchych w Polsce (zarówno osoby Głuche, jak i słyszące dzieci głuchych rodziców). Jest to język posiadający własny, niezależny od języka polskiego, słownik i gramatykę. Język migowy jest językiem żywym – stale się rozwija i wzbogaca, także o elementy zapożyczone z języka polskiego (np. znaki daktylograficzne) oraz znaki z innych języków migowych. PJM jest naturalnym językiem, który, tak jak każdy inny język, służy do porozumiewania się, wyrażania emocji i myśli. W przeciwieństwie do wielu innych języków migowych na świecie, PJM nadal nie jest oficjalnie uznawany za pełnoprawny język polskiej społeczności Głuchych. PJM nie należy mylić z SJM, czyli sztucznie stworzonym systemem, w którym zdania buduje się zgodnie z zasadami wypowiedzi w języku polskim. SJM stanowi manualną reprezentację języka mówionego.

- ma własny słownik i gramatykę o charakterze wizualno-przestrzennym oraz ma podstawowe cechy języka, tj. systemowość, dwustopniową otwartość, funkcjonowanie w praktyce i wymiar historyczny.

SYSTEM JĘZYKOWO-MIGOWY (SJM)

- jest sztucznym systemem językowym, który umożliwia porozumiewanie się między osobami słyszącymi a niesłyszącymi;
- wykorzystuje zasady gramatyczne polskiego języka fonicznego i jest używany równolegle z językiem fonicznym (z głosem lub bezgłośnie) w ten sposób, że równocześnie z polskimi słowami są przekazywane odpowiednio znaki migowe.

PJM i SJM pokazują podobne znaki. Lecz na drugim obrazku zauważamy różnicę – pomimo, że słowo „pije” jest takie samo na obu obrazkach, w PJM pokazuje się inaczej. Podobnie jest z wieloma innymi słowami – przykład: „*myć*”.

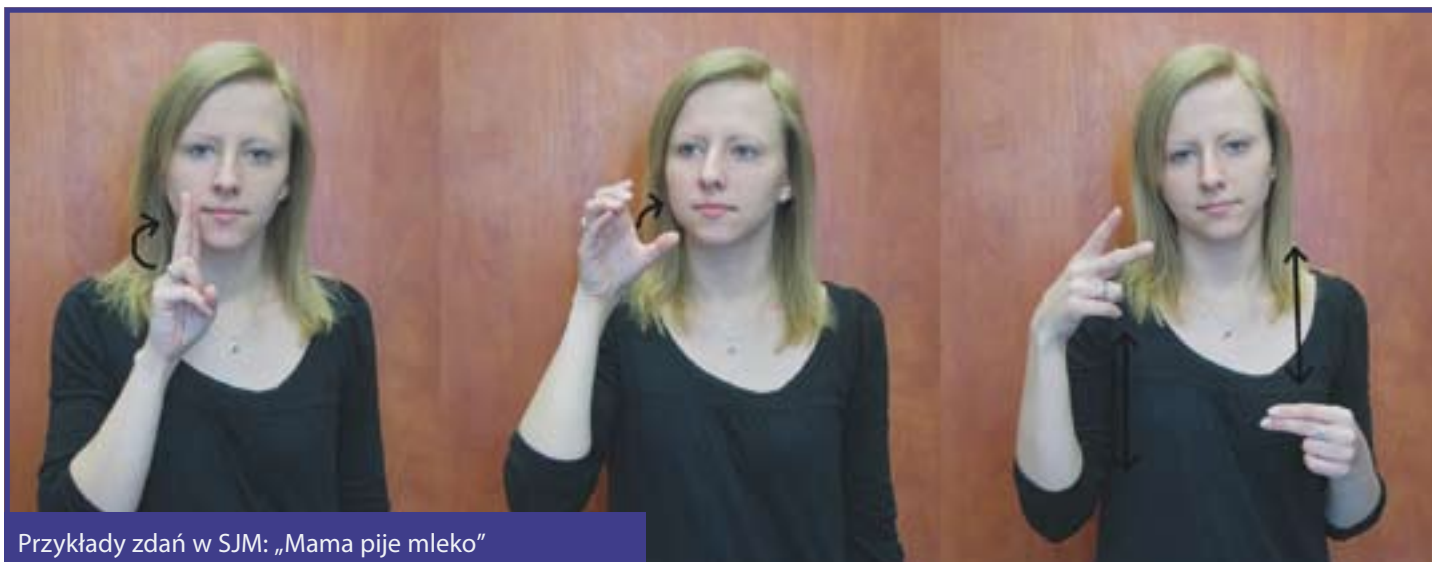
Przykłady zdań w PJM: „Kot pije mleko”

POLSKI JĘZYK MIGOWY (PJM)

- jest naturalnym językiem niesłyszących w Rzeczpospolitej Polskiej stosowanym na równych prawach z językiem polskim;
- jest to język, który nabywa się w sposób naturalny od niesłyszących rodziców lub innych niesłyszących wraz ze wszystkimi odmianami regionalnymi (dialektami);

W SJM słowo „*myć*” ma tylko jeden lub dwa znaki umowne, a w PJM wiele znaków w zależności od sytuacji (takie jak np.: myć ręce, myć twarz, myć auto, myć okna, myć zęby, myć włosy, myć podłogę itd.). PJM posiada warianty.

Źródło: www.ipjm.pl

Przykłady zdań w SJM: „Mama pije mleko”

„Savoir vivre u Głuchych”

Jest to znajomość obowiązujących zwyczajów, form towarzyskich i reguł grzeczności obowiązujących w danej grupie, część zachowań akceptowanych społecznie jest wspólna dla Głuchych i słyszących. Jednak nas interesować będą zachowania specyficzne dla grupy głuchych (zagadnienie dotyku, kwestia kontaktu wzrokowego itd.)

Reguły zachowań towarzyskich

Nawiązanie komunikacji – czyli co się robi, aby zwrócić na siebie uwagę głuchego rozmówcy, w języku migowym wymaga zawarcia między rozmówcami kontaktu wzrokowego:

Machanie – w celu przywołania kogoś może odbywać się ruchem pionowym dłoni, a nie poprzecznym (przypominającym machanie na pożegnanie).

Klepanie – gdy ktoś czyta, albo czymś zajęty jest. Klepie się tylko po ramieniu i oczywiście delikatnie.

Uderzanie w stół – forma odpowiednia do sytuacji, gdy przy stole siedzi kilka głuchych i gadają ze sobą. Ta metoda, dzięki drganiom przenoszonym przez powierzchnię, jest skuteczna dla przywołania większej grupy osób siedzących przy jednym stole i uderzamy w stół, gdy chcemy coś ważnego zakomunikować

Tupanie – dzięki przenoszonym drganiom przez podłogę pozwala przywołać grupę osób znajdujących się w danym pomieszczeniu.

Miganie światłem – włączamy i wyłączamy światło, to super sposób na ludzi rozproszonych w dużej sali.

Proszenie innej osoby o zawołanie – dobry sposób na zawołanie kogoś, kto znajduje się w pewnej odległości.

Rzucanie czymś lekkim – rzucanie w oddalonego od nas rozmówcę lekkim przedmiotem (poduszkę, ołówkiem itd.). Rzucać należy jednak lekko celując w dolną część ciała (w żadnym wypadku w twarz).

Sygnal telefoniczny – gdy ktoś jest na innym piętrze, albo choćby w innym pokoju, i ten ktoś wie, co oznacza taki sygnal telefoniczny w komórce.

Podtrzymywanie komunikacji – jak trzeba rozmawiać, w języku migowym zaburzenie kontaktu wzrokowego zależy od czynników zewnętrznych:

Elementy zrywające komunikację:

Zewnętrzne – gdy ktoś przechodzi pomiędzy rozmówcami.

Uciekanie wzrokiem – przy rozmowie jest konieczne patrzenie na drugą osobę, aby w pełni odbierać przesyłane komunikaty. Gdy ktoś już nie patrzy na drugą osobę, taka rozmowa nie jest możliwa.

Kiwanie głową – nadmierne potakiwanie głową może zostać zrozumiane jako objaw lekceważenia.

Przerywanie kontaktu wzrokowego (celowe) – zajmowanie wzroku inną czynnością (pisanie, czytanie) podczas rozmowy jest niedopuszczalne.

Patrzenie na ręce migającego – śledzenie wzrokiem dłoni partnera rozmowy, zamiast patrzenia mu w oczy.

Specjalne reguły:

Smacznego – zazwyczaj do drugiej osoby ja pokazuje dwoma palcami stykającymi się na policzku. Jednak mnóstwo ludzi grupie siedzącej przy stoliku stuka

w stół. Nie uderza. Tylko stuka, przed rozpoczęciem posiłku.

Brawa – oklaski, choć tradycyjne bicie braw jest jak najbardziej zrozumiałe dla Głuchych, w sytuacji nagradzania występu osoby Głuchej zostaje zastąpione oklaskami „wizualnymi”. Taki wyraz zadowolenia pozwala osobie Głuchej drogą wizualną na odebranie komunikatu.

Małgorzata Trojańska
Anna Butkiewicz

Źródło: www.glusi.blox.pl

Referat Małgorzaty Bielak nt. „Savoir-vivre u Głuchych”